

Normalidad Para sa Bata at Kabataan na nasa Foster Care

Isang Gabay para sa Mga Resource na
Tagapag-alaga at Child Caring Institution
sa Makatuwiran at Maingat na Pamantayan
ng Magulang

Normalidad at Kaayusan-Bakit Ito Mahalaga para sa Mga Bata at Kabataan sa Foster Care

Mula sa pangkalahatang pananaw ng pag-unlad ng bata at kabataan, ang “normalidad” ay tumutukoy sa koleksyon ng edad at naaangkop na mga aktibidad, karanasan, at oportunidad na dapat bumuo sa pang-araw-araw na buhay ng mga kabataan na ngayon ay malawakang tinatanggap na ang “normalidad” ay isang kritikal na sangkap sa malusog na pagsulong ng bata at kabataan (Center for Study of Social policy, 2014).

Ang karaniwan at natural na ginagawa ng mga pamilya para sa kanilang sariling mga anak at mga teen ay ganun din ang kailangan ng mga kabataan sa foster care upang maging matagumpay sa buhay. Ang mga nagpapatuloy na positibong koneksyon sa pamilya ay nagsisilbi bilang **mga sangkap na proteksiyon** laban sa isang hanay ng mga pag-uugali na peligro sa kalusugan kung saan maaaring makisali ang mga kabataan (Moretti & Peled, 2004). Kahit na ang likas na katangian ng mga relasyon ng mga kabataan sa kanilang mga pamilya ay nagbabago sa paglipas ng panahon, ang pagpapatuloy ng mga koneksyon ng pamilya at isang ligtas na baseng pang-emosyonal ay patuloy na mahalaga para sa kanilang positibong pagsulong (Howe, et al., 1999). Sa parehong oras, ang pakikilahok sa mga extracurricular at panlipunang mga aktibidad ay maaaring mabisang mabago ang kurso sa buhay ng maraming kabataan at ihanda sila para sa isang matagumpay na transisyon sa pagiging matanda.

Kapag ang mga kabataan ay hindi makilahok sa mga aktibidad na kinakailangan para sa kaunlaran, hindi sila handa sa buhay bilang isang adult. Maraming mga kabataan na tumanda na sa foster care ang nakakaranas ng kawalan ng trabaho o hindi sapat na kita, kawalan ng tirahan, at pagkakulong.

(<http://www.jimcaseyyouth.org/about/aging-out>)

Ang pagsasaliksik sa utak ng kabataan ay pinatunayan pa kung bakit ang mga karanasan at relasyon na ito ay kritikal sa pagkahinog ng mga kabataan. Ang paglago ng utak sa panahon ng pagbibinata ay kasinghalaga ng nagaganap noong kabataan din. Ang pagsulong pisyolohikal ay nangyayari sa pangharap na lobe ng utak ng kabataan, partikular sa prefrontal cortex, na namamahala sa pangangatuwiran, pagpapalano, paggawa ng desisyon, paghatol, at kontrol ng simbuyo. Ang mga kemikal sa utak ay nagbabago sa panahon ng pagsulong na ito, na nagbibigay sa kabataan ng kakayahang kailanganin upang subukan ang mga tungkulin at responsibilidad ng may sapat na gulang. Sa ganoon, ang mga kabataan ay nasasabik, maaaring sumailalim sa pagbabago ng saloobin, at nais na galugarin ang mga bagong karanasan at subukan ang kanilang kalayaan.

Ang pagsulong ng utak ng kabataan ay nagbibigay ng isang “angkop na sandali.” Tulad ng mga relasyon ay susi sa positibong pagsulong ng maagang pagkabata, ang mga relasyon ay patuloy na kinakailangan sa pagtanda. Ang mga resource na tagapag-alaga ay kailangang tulungan ang mga kabataan na maglayag sa oras ng transisyon na ito sa pamamagitan ng pagbibigay sa kanila ng mga “normal” na karanasan at tulungan silang mag-isip sa mga desisyon sa buhay (Henderson, 2011; Farruggia, 2006).

Bukod dito, ang mga bata at kabataan na nasa pangangalaga ay nangangailangan ng normalidad upang maitayo nila ang kanilang social capital. Ang social capital ay ang “pagpapahalaga na nilikha sa pamamagitan ng pamumuhunan sa mga pakikipag-ugnayan sa iba sa pamamagitan ng mga proseso ng pagtitiwala at pagsukli” (JLC, 2015).

Mga kahulugan:

“Naaangkop sa edad” ay nangangahulugang isang aktibidad o mga item na sa pangkalahatan ay tinatanggap na angkop para sa isang bata na may parehong magkakasunod na edad o antas ng maturidad. Ang pagiging naaangkop sa edad ay batay sa pagsulong ng kamalayan, pang-emosyonal, pisikal, at kakayahan sa pag-uugali na tipikal para sa isang edad o pangkat ng edad. Sa kaso ng isang natukoy na bata, ang mga aktibidad o bagay na angkop para sa bata batay sa mga yugto ng pagsulong na nakamit ng bata alang-alang sa mga kamalayan, emosyonal, pisikal, at mga kakayahan sa pag-uugali ng bata.

“Resource na Pamilya” o **“resource na tagapangalaga”** ay nangangahulugang isang pamilya o tao o isang itinalagang opisyal para sa isang pangkatang pasilidad sa pangangalaga ng bata na: (1) Lisensyado ng Kagawaran ng Mga Serbisyong Pantao upang magbigay ng pansamantalang ligtas na mga serbisyo sa pag-aalaga para sa mga bata sa ilalim ng hurisdiksyon ng kagawaran sa pangangalaga sa out-of-home.

“Institusyon ng pangangalaga sa Kabataan” o **“tahanan ng grupo”** nangangahulugang anumang institusyon o group home na lisensyado ng kagawaran, para sa layunin ng pagtanggap ng anim o higit pang mga hindi kaugnay na menor de edad na bata para sa pansamantalang kapalit na superbisyon, pangangalaga, at pagpapanatili bukod sa kanilang mga ligal na tagapag-alaga sa dalawampu't apat na oras na batayan na may bayad.

“CCI Caregiver” ang dokumentong ito ay gumagawa ng mga sanggunian sa on-site na tagapag-alaga ng CCI na tinukoy bilang isang itinalagang on-site na maingat na pagiging magulang sa isang Child Caring Institution (CCI). Ang bawat CCI ay kikilalanin ang isang tao upang maging on-site na “tagapag-alaga” na responsable para sa paggawa ng maingat na mga desisyon ng magulang para sa bawat kabataan sa kanilang pangangalaga. Ang lahat ng mga shift ay kailangang magkaroon ng isang nakilala na on-site na tagapag-alaga na nakatanggap ng pagsasanay sa makatwiran at maingat na pamantayan ng magulang at nakagagawa ng mga pagpapasya na kinasasangkutan ng pakikilahok ng kabataan sa edad o naaangkop na mga gawain. Ang isang tao ay dapat makilala bilang tagapag-alaga, hindi isang komite o isang tanggapan.

“Angkop na Kaligtasan”-(Tulad ng tinukoy sa HRS 346-17) Ang sinumang resource na tagapag-alaga o institusyon ng pag-aalaga ng bata ay naglabas ng isang sertipiko ng pag-apruba alinsunod sa seksyong ito ay maiiwasan sa pananagutan sa isang aksyong sibil upang mabawi ang mga kapinsalaan para sa pinsala, pagkamatay, o pagkawala sa isang tao o pag-aari na resulta sa pamamagitan ng pagpapahintulot sa isang bata na nasa tagapag-alaga o pangangalaga ng institusyon upang lumahok sa isang extracurricular, pagpapayaman, pangkultura, o aktibidad na panlipunan; sa kondisyon

na ang pahintulot ay alinsunod sa makatwiran at maingat na pamantayan ng magulang na tinukoy sa pamagat na 42 seksyon ng United States Code 675 (10) (A).

“Makatuwiran at pamantayan ng maingat na pagiging magulang” nangangahulugan na pamantayang nailalarawan sa pamamagitan ng maingat, at makatuwirang mga desisyon ng magulang na nagpapanatili ng kalusugan, kaligtasan, at pinakamahusay na interes ng isang bata habang sabay na hinihikayat ang paglago ng emosyonal at pagsulon ng bata, na gagamitin ng isang resource na tagapag-alaga at ng on-site na tagapag-alaga ng CCI kapag tinutukoy kung pwedeng payagan ang isang bata na nasa pangangalaga ng isang resource na tagapag-alaga na lumahok sa mga extracurricular, nagpapayaman, at mga aktibidad sa lipunan.

“Kabataan” sa dokumentong ito ay tutukoy sa kabataan na nasa pangangalaga bilang “mga kabataan” o “kabataan” dahil sa pagiging “normal” ay nangangahulugang nakikita bilang isang tao kaysa sa isang “ampon”.

“Tinig ng Kabataan” ay nagbibigay sa mga kabataan ng pagkaskataon at suporta upang ipahayag ang kanilang mga naisin, pangangailangan at alalahanin sa isang ligtas na kapaligiran. Ang Tinig ng Kabataan ay nagsasangkot ng tunay na pakikipag-ugnayan ng kabataanⁱ, na kung saan ang mga kabataan ay aktibo at tunay na kasangkot, naganyak at nasasabik sa isang isyu, proseso o kaganapan. Sila ay nagiging tagataguyod sa sarili at ginagamit ang kanilang mga kasanayan sa bahay, mga setting ng publiko, at mga personal na ugnayan. Ang mga adult ay may mahalagang papel sa Tinig ng Kabataan bilang kapareha na nag-aalok ng suporta sa mga kabataan. Ang mga adult inaasahang hikayatin ang pagtataguyod sa sarili, mag-alok ng kanilang suporta sa kabataan, at tulungan sila saanman sila maaaring mangailangan ng tulong.

Kapag ang mga kabataan ay naging tagapagtaguyod ng kanilang sariling buhay, nadadagdagan nila ang kanilang mga pagkakataon para sa tagumpay at bawasan ang mapanganib na pag-uugali at hindi malusog na mga pagpipilian. Kapag ang mga kabataan ay hinihikayat at nakapagsanay gamit ang kanilang boses at tumatanggap ng suporta ng adult upang makagawa ng mga desisyon sa kanilang buhay, sila ay nabibigyan ng kapangyarihan at nakakaapekto ito sa kanilang kumpiyansa sa sarili. Ang isang kabataan ay nangangailangan ng ganitong uri ng suporta at kasanayan kapag sila ay mga kabataan upang makabuo ng malusog na mga adult.

Ginagamit ng mga kabataan ang kanilang mga kasanayan sa pagtataguyod sa sarili sa bahay, paaralan, trabaho, pangangalagang pangkalusugan, pagiging magulang at mga personal na ugnayan. Ilang halimbawa ng mga kabataan na gumagamit ng kanilang mga kasanayan:

Ang isang kabataan ay nais na makakuha ng isang trabaho sa pagkatapos ng paaralan at sila ay 16 taong gulang, ang ligal na edad upang makakuha ng trabaho sa Hawaii. Tinatanong nila ang kanilang resource na tagapag-alaga at social worker kung maaari silang makakuha ng trabaho malapit sa kanilang paaralan at nangangako na pananatilihin ang kanilang mga grado at mag-ipon ng pera na kanilang kikitain sa isang bank account.

Ang isang kabataan ay nais na subukan para sa isang pagsasadula sa paaralan. Hihingi sila sa kanilang resource na tagapag-alaga ng suporta para sa paghahanap ng materyal sa pag-audition at hihingi ng masasakyan patungo at mula sa pag-eensayo nang makapasok sila sa dula.

Ang isang kabataan ay nais na maglaro ng basketball para sa kanyang high school. Tinanong niya ang kanyang resource na tagapag-alaga at social worker para sa suporta sa paghahanap ng pondo para sa mga uniporme, kagamitan at para sa mga pagsakay papunta at galing sa pagsasanay.

(2012 Maikling Lathala ng mga Pagkakataon sa Inisyatibong ng mga Kabataan ni Jim Casey)

“Social Capital” ay ang halagang nilikha sa pamamagitan ng pamumuhunan sa mga pakikipag-ugnayan sa iba sa pamamagitan ng mga proseso ng pagtitiwala at pagsukli.

“Normalidad” na tinukoy ng mga kabataan sa foster care ay nangangahulugang, pagiging bahagi ng isang nagmamalasakit at sumusuportang pamilya, nagsusulong at naglililang ng pakikipagkaibigan, nakikibahagi sa extracurricular at araw-araw na mga aktibidad, pagiging isang tao, hindi isang tatak, at paggawa ng mga desisyon, pagsubok ng mga bagong bagay at kung minsan ay gumagawa ng pagkakamali. Pinapayagan ang mga pagkakamali na magturo ng mga sandali at hindi ginagamit bilang isang kadahilanan upang hilingin sa bata/kabataan na umalis.

“Mga kadahilanan ng proteksiyon” ang mga resource na tagapangalaga at on-site na mga CCI na tagapangalaga ay magtatatag at magsusulong ng mga kadahilanan ng proteksiyon sa pagbabawas ng saklaw ng pang-aabuso at pagpapabaya sa bata, kasama ang mga dahilan ng proteksiyon:

- **Kakayahan ng Kabataan**-pagtulong sa bata/kabataan na pamahalaan ang stress at mapagbuti ang kanilang kakayahang gumana nang maayos kapag nahaharap sa mga stressors, paghamon, o kahirapan; ang kinalabasan ay personal na paglago at positibong pagbabago.
- **Mga Koneksyong Panlipunan**-ay tumutulong sa kanila na magkaroon ng malusog na hindi nagbabagong pakikipag-ugnayan sa mga tao, institusyon, pamayanan, at binigyan ng kapangyarihan na gumawa ng maayos na mga desisyon.
- **Kaalaman sa pagsulong ng bata at kabataan**-pag-unawa sa mga natatanging aspeto ng pagsulong ng kabataan; pagpapatupad ng naaangkop na pang-unlad at kontekstuwal na naaangkop na pinakamahusay na kasanayan at pagtulong sa bata/kabataan na maunawaan ang kanilang kasalukuyang pagsulong.
- **Kakayahang Panlipunan at Emosyonal ng Bata**-pagtulong sa bata/kabataan na bumuo ng mga kasanayan at pag-uugali na mahalaga para sa pagbuo ng isang malayang pagkakakilanlan at paghahanda para sa isang mabunga, responsable, at nagbibigay-kasiyahan sa pagiging adult.
- **Mga konkretong suporta sa oras ng pangangailangan**- pagtulong sa bata/kabataan na maunawaan ang kahalagahan ng paghingi ng tulong at tagapagtaguyod para sa sarili, pagtanggap ng isang kalidad ng serbisyo na idinisenyo upang mapanatili ang dignidad ng bata/kabataan, magbigay ng mga

pagkakataon para sa pag-unlad ng kasanayan, at itaguyod ang kalusugan ng katawan at pag-uunlad ng pag-iisip.

Ang Batas sa Paghadlang sa Sex Trafficking at Pagpapalakas ng Mga Pamilya (Batas Pampubliko 113-183)

Ang batas na ito ay nilagdaan bilang batas noong Setyembre 29, 2014, na nagtatangkang palawakin ang mga pagkakataon para sa mga bata/kabataan sa foster care na makilahok sa mga naaangkop na nakakapagsulong na aktibidad tulad ng mga field trip, sleep overs at iba pang mga extracurricular na aktibidad. Pinapayagan ng mga karanasan na ito ang mga kabataan na bumuo ng mga kasanayan, habang nagkakaroon ng mga talento, at malusog na relasyon sa mga kapantay at sumusuporta sa mga adult. Mga bagong karanasan at oportunidad— pati ang malusog na pakikipagsapalaran –tinutulungan ang mga bata/kabataan na matuklasan kung sino sila at matutuhan ang mga mahahalagang kasanayan sa paggawa ng desisyon kapag sinusuportahan sila ng mga nagmamalasakit na mga resource na tagapangalaga. Kinakailangan ng bagong batas ang mga estado na suportahan ang malusog na pagsulong ng kabataan sa pangangalaga sa pamamagitan ng pagpapatupad ng “makatuwiran at maingat na pagiging magulang” na mga alituntunin para sa mga desisyon na ginagawa ng mga resource na tagapag-alaga at mga tagapag-alaga ng CCI na on-site.

I. Pamantayan ng Pagsasagawa ng Makatuwiran at Pagiging Maingat na Magulang

1. Mga Pamantayan ng Pagiging Maingat na Magulang

- a. **Ang pamantayan ng makatuwiran at pagiging maingat na magulang** ay nailalarawan sa pamamagitan ng maingat, at makatuwirang mga desisyon ng magulang na nagpapanatili ng kalusugan, kaligtasan, at pinakamahusay na interes ng isang bata habang sabay na hinihikayat ang paglago ng emosyonal at pagsulong ng bata na gagamitin ng isang resource na tagapag-alaga o tagapag-alaga ng CCI na on-site kapag tinutukoy kung papayagan ang isang bata sa pangangalaga ng resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site upang lumahok sa mga extracurricular, pagpapayaman, at mga aktibidad na panlipunan .
- b. Ang aplikasyon ng pamantayan ay mangangailangan ng mga resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na onsite upang malaman at maunawaan ang mga kalakasan at pangangailangan ng mga bata/kabataan na inilalagay sa kanilang tahanan. Ang mga resource na tagapag-alaga at mga on-site na tagapag-alaga ng CCI na on-site ay kailangang makipag-usap, magbasa at makipag-ugnayan sa kanilang mga anak, ngunit kung ano ang talagang kailangang malaman ng mga resource na tagapag-alaga at mga on-site na tagapag-alaga na CCI ay

kung paano nila nakikipag-ugnayan ang gumagawa ng lahat ng pagkakaiba sa pagsulong ng bata/kabataan sa bokabularyo, pag-unawa at kritikal na kasanayan sa pag-iisip.

- c. Ang bawat bata/kabataan na nasa pangangalaga, anuman ang lahi, etnisidad, kapansanan, oryentasyong sekswal, edad, kasarian at kaakibat na relihiyon, ay mayroong **karapatang** lumahok sa naaangkop sa edad na extracurricular, pagpapayaman, at mga aktibidad na panlipunan.
- d. Ang lahat ng mga resource na tagapag-alaga at on-site na tagapag-alaga na CCI ay dapat gumamit ng pamantayan ng makatuwiran at maingat na pagiging magulang sa pagtukoy kung magbibigay ng pahintulot para sa mga bata/kabataan na lumahok sa mga extracurricular, pagpapayaman, panlipunan o pangkulturang mga aktibidad.
- e. Ang Mga Resource na Tagapangalaga at on-site na tagapag-alaga na CCI ay dapat magbigay ng isang nakapangangalangang kapaligiran na naghihiikayat sa paglago ng emosyonal at pagsulong at nagbibigay ng pinakamaraming karanasan sa setting ng tulad ng pamilya hangga't maaari.
- f. Ang mga Resource na Tagapangalaga at on-site na tagapag-alaga na CCI ay makakatulong sa malusog na pagsulong ng mga bata/kabataan sa pangangalaga sa pamamagitan ng pagpapatupad ng makatwiran at maingat na pagpapasya ng magulang na sumusuporta sa kalusugan, kaligtasan at pinakamahusay na interes ng anak. Ang mga pagpapasyang ito ay maaaring magsama ng mga pagkakataon para sa katanggap-tanggap na maisama ang peligro tulad ng karaniwang ginagawa ng mga magulang ng mga bata na wala sa pangangalaga. Nilalayan ng protokol na itaguyod ang “normalidad” at ang kakayahang makisali sa malusog na pag-unlad na naaangkop na mga aktibidad na nagtataguyod ng kagalingan para sa lahat ng mga batang nasa pangangalaga. Ang makatwiran at maingat na pamantayan ng magulang ay dapat isaalang-alang na ang malusog na masama ang peligro ay bahagi ng paglaki.
- g. Ang mga Resource na Tagapangalaga at mga on-site na CCI na tagapangalaga ay magtataguyod ng mga suporta sa loob ng kanilang pamilya, mga kaibigan at mga network ng komunidad upang suportahan ang mga oportunidad sa paglaki para sa mga bata/kabataan na nasa pangangalaga nila.
- h. Ang mga Resource na Tagapangalaga at mga on-site na CCI na tagapangalaga ay bubuo at magtataguyod ng mga **sanhi ng proteksiyon** sa pagbawas ng insidente ng pang-aabuso sa bata at pagpapabaya, ang mga **sanhi ng proteksiyon** na iyon ay kabilang ang: katatagan ng kabataan, mga koneksyon sa lipunan, kaalaman sa pag-unlad ng bata at kabataan, kakayahang panlipunan at emosyonal ng bata, at kongkretong suporta sa oras ng pangangailangan.

2. Mga Pamantayan sa Pagsasaalang-alang sa Pagsasanay ng Isang Maingat na Pagiging Magulang

Kapag gumagamit ng makatuwiran at maingat na pamantayan ng pagiging magulang, dapat isaalang-alang ng bawat tagapangalaga at mga tagapag-alaga ng CCI na kinikilala ang sumusunod:

- a. Ang edad ng bata, ganap na gulang, at antas ng pag-unlad upang mapanatili ang pangkalahatang kalusugan at kaligtasan ng bata.
Halimbawa: Kahit na ang bata ay 14 taong gulang, mayroon bang nilalaman ang pelikulang PG-13 na hindi makakayanan ng bata nang walang mga isyu sa pag-uugali o malakas na pagtugong emosyonal?
- b. Ang mga potensyal na kadahilanan sa panganib at pagiging naaangkop ng extracurricular, pagpapayaman, o aktibidad sa lipunan.
Halimbawa: Ano ang pagkakaiba sa panganib sa pagpapahintulot sa isang kabataan na sumakay kasama ang isang kaibigan sa paaralan kumpara sa pagpapahintulot sa kabataan na sumakay kasama ang isang kaibigan sa isang pang-gabing konsiyerto?
- c. Ang pinakamabuting interes ng bata, batay sa impormasyon na alam ng resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site.
Halimbawa: Ang napili bang overnight na kampo ay umaangkop ito sa interes ng bata at kung ano ang nais niyang gawin, o upang bigyan ang resource na tagapag-alaga o ang tagapag-alaga ng CCI na on-site ng “pag-papahinga”?
- d. Ang kahalagahan ng paghihiikayat sa pagsulong ng emosyonal at pag-unlad ng bata.
Halimbawa: Ang pagiging nasa soccer ba o team ng football ay makakatulong na mabuo ang kumpiyansa ng bata at paunlarin ang mga kasanayang panlipunan na kailangan ng bata?
- e. Ang kahalagahan ng pagbibigay sa bata ng posibleng karanasan ng pamumuhay na pinaka-malapit sa isang pagiging pamilya.
Halimbawa: Ito ba ay isang bagay na hahayaan ng resource na tagapag-alaga o tagapag-alagang on-site ng CCI na ipagawa sa kanyang ipinanganak o mga ampon? Ang nag-iisa lang na pumipigil sa patakaran sa aktibidad at ahensya?
- f. Ang kasaysayan ng pag-uugali, emosyonal at pagkuha ng panganib ng bata at ang kakayahan ng bata na ligtas na makilahok sa ipinanukalang aktibidad.
Halimbawa: Dahil sa kasaysayan ng sekswal ng batang ito, ang pagpayag ba na siya ay makipag-date na walang kasama ay isang maingat na desisyon? Nakatanggap ba ang bata ng impormasyon at mga mapagkukunan upang makagawa ng isang naaangkop na desisyon.
- g. Ang mga hangarin at interes ng kabataan.
Halimbawa: Ang isang kabataan ay nais na sumakay ng skateboard. Gaano katagal siya nag-skateboarding? Paano matutugunan ang kaligtasan? Saan mag-skateboarding ang kabataan sa isang skate park? Magsusuot ba ng proteksiyon ang bata/kabataan?

3. Ang Paghihimok sa Pag-access sa Mga Naaangkop na Aktibidad sa Edad at paglulunsad ng “Normalidad”

Ang layunin ng pagsasakatuparan ng makatuwiran at maingat na pamantayan ng magulang sa konteksto ng kapakanan ng bata ay upang subukang gawing normal ang mga karanasan ng mga bata at kabataan na nasa pangangalaga upang magkaroon sila ng mga pagkakataon at karanasan na ginagawa ng lahat ng kabataan na nagmamarka ng isang mabuting pagkabata at pagbibinata.

- a. Hikayatin ang bata/kabataan, nakasalalay sa kanyang edad at antas ng kaganapan ng gulang, na makisali sa mga naaangkop na aktibidad tulad ng mga pangyayaring panlipunan at extracurricular, pag-aalaga ng bata, serbisyo/pag-aaral o pagboboluntaryo, mga oportunidad sa bokasyonal o trabaho, makipag-ugnayan sa miyembro ng pamilya, at maingat na paggamit ng telepono.
- b. Itaguyod ang makatwirang, naaangkop na curfew sa edad at hikayatin ang paggalang sa mga curfew.
- c. Pahintulutan ang pakikilahok sa naaangkop na mga aktibidad sa computer o elektroniko, kabilang ang paggamit ng mga cell phone at social media na may pahintulot o pangangasiwa ng mga resource na tagapag-alaga at mga tagapag-alaga ng CCI na on-site.
- d. Magbigay ng pagkakataon sa bata/kabataan para sa pagpapaunlad ng panlipunan at libangan na normal na karanasan sa buhay. Ang bata/kabataan ay maaaring dumalo ng magdamag o nakaplanong paglalakbay na sumusuporta sa libangan at normal na karanasan sa buhay, hangga't ang lisensyadong resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site ay nagpasiya na ang paglalakbay ay ligtas at naaangkop.
- e. Abisuhan ang manggagawa ng Child Welfare Services (CWS) ng magdamag na pananatili nang higit sa dalawang gabi, bago maganap ang kaganapan.
- f. Maging sensitibo sa pag-input ng magulang ng bata tungkol sa mga uri ng mga aktibidad na nais nilang lumahok ang kanilang anak, at kung kailan posible, isama sila sa paggawa ng desisyon.
- g. Ang pag-screen sa background ay hindi na kinakailangan para sa isang bata upang lumahok sa normal na gawain sa paaralan o pamayanan at pangkulturang mga aktibidad, tulad ng mga field trip sa paaralan, pakikipag-date, kamping, mga magdamag na pagtulog at mga aktibidad kasama ang mga kaibigan, pamilya, paaralan, at mga pangkat ng simbahan.
- h. Tiyaking ang paglalaan ng mga allowance na naaangkop sa edad at hikayatin ang naaangkop na pamamahala ng pera.
- i. Ang pagtiyak sa saklaw ng mga karanasan ng mga bata/kabataan habang nasa pangangalaga ng foster care ay tipikal ng saklaw ng mga karanasan ng sinumang bata na may parehong edad.
- j. Maghanap ng mga pagkakataong magturo ng pagsasarili, simula sa pagkabata. Ang pagbibigay ng mga pagpipilian, paghihikayat (makatuwiran) na pakikipag-sapalaran sa panganib at pagpapahintulot sa

isang bata na gumawa ng mga pagkakamali ay ang lahat ng mga paraan upang mabuo ng mga magulang ang mga kasanayan na ginagawang posible ang pagsasarili.

1. Ang pag-unawa sa pakikipag-sapalaran sa panganib ng kabataan ay normal at malusog. Ang mga adult ay may ginagampanan na mahahalagang papel ng pagbibigay ng naaangkop na halaga ng superbisyon at mga hangganan, kung kaya pinapayagan ang mga kabataan na gumawa at matuto mula sa kanilang mga pagkakamali sa isang ligtas na kapaligiran.
2. Ang mga bata/kabataan ay hindi dapat matakot na mawala ang kanilang placement dahil nagkamali sila.

4. Konsultasyon at Suporta

Ang mga resource na tagapangalaga at on-site na tagapangalaga ng CCI ay maaaring kumunsulta anumang oras sa manggagawa ng CWS at iba pa sa proseso ng paggawa ng desisyon kung hindi sila sigurado o nalilito patungkol sa aplikasyon ng paglalapat ng mga alituntunin. Dapat din silang kumunsulta sa bata/kabataan at sa team ng bata (manggagawa sa CWS, GAL, therapist atbp...) kung kailangan ng tulong o pagsasanay hinggil sa kung paano susuportahan ang mga kabataan sa mga isyu na nauugnay sa pagkakakilanlan ng kultura, etniko, o relihiyon din pati na rin ang mga alalahanin sa oryentasyong sekswal/kasarian.

Ang mga resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site ay dapat magbigay ng isang nakakapangalaga, sumusuporta, at walang diskriminasyon na kapaligiran para sa mga kabataan, ngunit hinihimok na humingi ng suporta kapag kailangan nila ng tulong sa paggawa nito.

5. Mga umiiral na Kautusan ng Korte

Ang mga desisyon ng resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site ukol sa mga aktibidad sa normalidad ay hindi maaaring salungat sa isang umiiral na kautusan ng korte. Halimbawa, kung mayroong pag-uutos ang korte ng pagbisita ng mga magulang ng bata tuwing Sabado, ang isang aktibidad na normal na pinaplano o naaprubahan ng resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site ay hindi dapat mangingibabaw o mauuna sa umiiral na pag-uutos ng korte para sa pagdalaw sa Sabado.

Ipapaalam ng Kagawaran sa resource na tagapag-alaga at sa on-site na tagapag-alaga ng CCI ng pag-uutos ng korte na napapanahon upang ang resource na tagapag-alaga ay maaaring magplano ng mga aktibidad para sa bata/kabataan ayon dito.

6. Mga katanungan upang matulungan ang mga resource na tagapag-alaga sa proseso ng paggawa ng desisyon sa normalidad:

- Itinataguyod ba ng aktibidad na ito ang pagpapaunlad ng lipunan?
- Gaano ko kakilala ang batang/kabataan na ito?
- Nagpakita ba ang aking anak/kabataan ng ganap na edad sa paggawa ng desisyon na naaangkop sa kanilang edad/kakayahan?
- Papayagan ko ba ang aking sariling anak na lumahok sa aktibidad na ito?
- Sino ang dadalo sa aktibidad?
- Naiintindihan ba ng aking anak/kabataan ang kanilang mga medikal na pangangailangan at masasabi ba nila sa iba kung paano sila tutulungan kung kinakailangan?
- Malalabag ba ang aktibidad na ito ang isang pag-uutos ng korte?
- Ang oras ba ng aktibidad na ito ay makagambala sa isang kapatid o pagbisita ng magulang, appointment ng pagpapayo o appointment ng doktor?
- Alam ba ng aking anak/kabataan kung sino ang tatawagan at kung ano ang gagawin sakaling may emerhensiya?
- Naiintindihan ba ng aking anak/kabataan ang aming mga inaasahan sa magulang tungkol sa curfew, pag-apruba para sa mga huling minutong pagbabago sa plano at mga kahihinatnan para sa hindi pagsunod sa mga inaasahan?
- Maaari bang protektahan ng aking anak/kabataan ang kanilang sarili?
- Kung magagawa at naaangkop, kumunsulta ba ako sa mga magulang ng pinag-kapanganakan ng aking anak/kabataan tungkol sa kanilang mga saloobin/damdamin tungkol sa kanilang anak na nakikilahok sa partikular na aktibidad?
- Lumalabag ba ang normal na aktibidad sa plano sa kaligtasan at napag-diskusyunan na ba ito sa mga bata/kabataan?
- May kamalayan ba ako sa mga mapagkukunan na maaaring makatulong sa resource na tagapag-alaga

II. Mga Espesyal na Pagsasaalang-alang Para sa Pagsasagawa ng Makatuwiran at may Pag-iingat na Pamantayan ng Magulang

Ang isa sa katangian ng pagbibinata/pagdadalaga ay ang pagsaliksik ng pagkakakilanlan at isang pakiramdam ng pagiging kabilang. Ginagawa ito ng mga kabataan sa pamamagitan ng pakikilahok sa mga aktibidad na nagpapayaman sa kanilang mga talento at interes, ngunit sa pamamagitan din

ng paghahangad na maunawaan at makilala sa mga tuntunin ng lahi, etniko, at relihiyon. Ang pagsasaliksik na ito ay maaari ding magkaroon ng anyo ng paggalugad o pagtatanong sa pagkakakilanlang sekswal at kasarian.

Ang isa pang Espesyal na pagsasaalang-alang sa pagpapatupad ng makatwiran at maingat na pamantayan ng pagiging magulang ay ang pagkilala at pag-aalis ng mga hadlang na maaaring harapin ng mga partikular na grupo ng mga kabataan upang lumahok sa naaangkop sa edad na mga aktibidad. Halimbawa, ang mga kabataang buntis o isang magulang at kabataan na may mga kapansanan ay maaaring mangailangan ng karagdang suporta upang makilahok sa mga naaangkop na aktibidad sa edad. Ang pagkilala at pag-aayos ng mga suporta na ito ay bahagi ng pagpapatupad ng pamantayan at dapat isama sa case plan.

1. Isang Tinig ng Kabataan

Igalang ang tinig ng kabataan at ang mga kabataan ay may karapatan sa isang ligtas at sumusuportang kapaligiran habang tinutugunan nila ang mga isyu sa sekswalidad, mga paghamon sa mga kapansanan at kung sino sila bilang isang indibidwal. Pagsuporta sa kabataan sa kung ano ang pinagdadaanan, pagtanggap sa kanila para sa kung sino sila at pagtulong sa kabataan na mahanap ang kanilang tinig. Maaaring tulungan ng mga resource na tagapag-alaga at mga on-site na nangangalagang CCI ang kabataan na magtaguyod para sa kanilang sarili na mapagtagumpayan ang mga hadlang na maaaring maranasan nila sa kanilang buhay. Maaaring may pangangailangan na humingi ng pagsasanay sa labas, suporta at/o kadalubhasaan upang matulungan ang kabataan.

2. Kamalayan sa Kultura

Pagkakakilanlan ng lahi at etniko:

Kapag ang mga bata/kabataan mula sa magkakaibang lahi at etnikong pinagmulan ay inilagay sa isang resource na tahanan ng isang Child Caring Institution (CCI), ang resource na tagapag-alaga at tagapag-alaga ng CCI na on-site ay maglalaan ng oras upang malaman at turuan ang kanilang sarili tungkol sa kultura ng mga bata/kabataan. Ipinapakita nito ang paggalang sa hindi lamang sa bata, ngunit sa pamilya ng pinag-kapanganakan ng bata.

Ang pagkakakilanlan ng isang kabataan ay direktang naka-link sa kanyang pamana sa kultura at etniko. Ang isa sa mga paraan upang suportahan ang isang kabataan sa pagyakap ng kanyang pagkakakilanlan sa kultura ay sa pamamagitan ng pagtanggap at pagkilala sa mga piyesta opisyal, tradisyon, ritwal, kagustuhan sa pagkain at kagustuhan na maaaring bahagi ng kanilang pamana sa kultura. Maaaring piliin ng mga resource na tagapag-alaga at mga on-site na tagapag-alaga ng CCI na dumalo sa mga kaganapang pangkulturang na-sponsor ng pamayanan, mga pagdiriwang ng etniko, mga pagdiriwang ng sining at musika, at iba pang mga pagdiriwang at kaganapan na kinikilala ang mga pagkakakilanlang etniko ng bata.

3. Mga Pagsasaalang-alang sa Pangangalaga ng Buhok at Balat:

Ang itsura ay mahalaga sa ating lahat, kabilang ang mga bata/kabataan. Ang mga resource na tagapangalaga at on-site na tagapag-alaga ng CCI na nagmamalasakit sa mga bata na may iba't ibang lahi, ay maaaring makaranas ng mga kasanayan sa pangangalaga ng buhok at balat na naiiba sa kanilang sarili. Ang pagkonsulta sa mga pangunahin at pinalawig na miyembro ng pamilya ng isang bata para sa pagpapayo tungkol sa mga pamamaraan sa pangangalaga ng buhok at balat ay ang pinakamahusay na paraan upang makakuha ng tukoy na kaalaman tungkol sa pangangalaga sa buhok, balat at katawan ng isang bata. Kung hindi ito posible, ang pagkonsulta sa mga naaangkop na mapagkukunan hal: doktor ng bata, cosmetologist atbp.

4. Relihiyon at Espirituwalidad

Ang pagpili at pagsasagawa ng isang relihiyon sa pangkalahatan ay isinasaalang-alang kabilang sa mga karapatang mayroon ang magulang patungkol sa kanilang mga anak na protektado ng Konstitusyon ng US at mananatiling hindi nagbabago kahit na ang isang bata/kabataan ay pumasok sa pangangalaga. Ang mga karapatang ito ay hindi limitado ng mga alituntuning ito. Gayunpaman, ang mga sumusunod na alituntunin ay dapat tandaan kapag ang isang kabataan ay humiling na lumahok sa isang aktibidad na pangrelihiyon at kapag isasama ang kabataan sa pagsasagawa na pang-relihiyon ng isang resource na tagapangalaga sa isang on-site na tagapag-alaga ng CCI.

- a. Ang mga magulang ng bata ay may karapatang magpahayag ng mga kagustuhan tungkol sa relihiyon, kabanalan, o mga kaugnay na gawain para sa kanilang anak.
- b. Ang batang naaangkop sa edad ay maaaring pumili ng mga gawaing pangrelihiyon o pang-espiritwal kung saan nais niyang lumahok.
- c. Mayroong mga bata/kabataan na ang kanilang pamilya ay walang kagustuhan sa relihiyon habang ang ilang resource na tagapag-alaga at on-site na mga tagapag-alaga ng CCI, relihiyon o kabanalan ay maaaring isang mahalagang bahagi ng buhay ng kanilang pamilya. Katanggap-tanggap na mag-anyaya ng isang bata/kabataan na lumahok, ngunit hindi kailanman igiit ang isang kasanayan sa relihiyon sa bata/kabataan.

Mangyaring sumangguni sa seksyon ng tanong at sagot sa ibaba para sa tukoy na Mga Batas sa Pamamahala ng Hawaii (HAR) 17-1625 at 17-1627 ay sumusuporta sa mga karapatang konstitusyonal ng mga bata at kanilang kaugalian sa relihiyon.

5. Mga Bata at Kabataan: Orientasyong Sekswal at Pagkakakilanlan/Pagpapahayag ng Kasarian

Ang pagtuklas sa pagkakakilanlang sekswal at kasarian ay isang tipikal na bahagi ng paglaki. Ang mga bata at kabataan na kinikilala bilang LGBTQ ay dapat bigyan ng parehong mga oportunidad tulad ng sinumang ibang bata/kabataan. Gayunman, maaaring kailanganin nila ang karagdagan o espesyal na suporta upang pamahalaan ang paggalugad ng kanilang pagkakakilanlan sa isang ligtas at nakapangangalagang kapaligiran. Maaaring kabilang dito: ang pakikilahok sa mga grupo ng suporta ng LGBTQ, o mga aktibidad ng mga organisasyon ng LGBTQ, o pag-eksperimento sa iba't ibang mga istilo ng pagbibihis at pagpapakita ng sarili. Kailangan ng kakayahang umangkop para sa mga kabataan na nakikilahok sa mga aktibidad na lilikha ng mga ligtas na mga espasyo para sa LGBTQ sa pangangalaga ng mga anak. (Kailangan ang kakayahang umangkop sa pagbuo ng mga naaangkop na gawain para sa mga kabataan ng LGBTQ sa pangangalaga upang masiguro ang kanilang kaligtasan at malusog na pag-unlad).

Ang mga resource na tagapangalaga sa isang on-site na tagapag-alaga ng CCI ay hihingi ng tulong at impormasyon tungkol sa mga mapagkukunan at pagkakataon para sa mga bata at kabataan ng LGBTQ kung hindi pa alam ang mga ito at humingi ng konsulta sa manggagawa, therapist o iba pang mga angkop na mapagkukunan ng CWS kung kinakailangan. Upang makahanap ang kabataan ng mga aktibidad na pinakaangkop sa kanilang partikular na pangangailangan, ang mga lokasyon ng mga sumusuportang aktibidad ay maaaring mas malayo at samakatuwid ay nangangailangan ng pagtanggap ng transportasyon at o pag-aayos ng isang curfew.

Ang ilang karagdagang pagsasaalang-alang para sa mga kabataan ng LGBTQ ay maaaring isama ang:

- Ang pagbibigay at pagkakaroon ng damit na nakahanay sa personal na pagkakakilanlang kasarian ng kabataan.
- Paggamit ng mga panghalip na hiniling ng kabataan hal: siya, at ginustong paggamit ng pangalan.
- Suporta at pagtatanggol para sa mga bata/kabataan ng LGBTQ sa mga kapaligiran ng lipunan at pang-edukasyon tulad ng hinihiling ng kabataan.
- Pagcheck-in sa bata/kabataan upang matiyak na nadarama nila na sinusupportahan sila at tinatanggap sa bahay sa paaralan at sa kanilang komunidad.

6. Mga Bata na Buntis at Pagiging Magulang sa Kabataan

- a) Ang mga buntis at pagiging magulang ng mga kabataan na ina at ama-ay maaaring humarap sa mga karagdagang paghadlang sa karanasan ng “normalidad” na dapat na tugunan sa case plan. Ang mga ina at ama ay dapat suportahan sa kanilang mga tungkulin bilang magulang pati na rin sa paglahok sa mga aktibidad na naaangkop sa edad. Dapat bigyan ng mga aktwal at iba pang tagubilin sa pagiging magulang at ang karapatan ng isang kabataan bilang isang magulang ay dapat igalang at suportahan sa setting ng kanilang placement. Ang mga pagsasaayos para sa

pangangalaga ng bata ay dapat ding gawin upang ang mga magulang ay magkaroon ng pagkakataon na ituloy ang kanilang mga layunin sa edukasyon at trabaho pati na rin ang mga extra-curricular at pagpapayaman na karanasan.

- b) Ang mga ama ay dapat suportahan at isama sa mga aktibidad na bago ang pagbubuntis at sa pagsilang ng kanilang anak upang suportahan ang pagsulong ng isang matibay na ugnayan sa kanilang anak at naaangkop na ugnayan ng co-parenting sa ina ng bata.
- c) Pinapanatili ng mga menor de edad na magulang ang lahat ng mga karapatan ng kanilang mga anak bilang hindi menor de edad na magulang hindi alintana kung sila ay nasa sistema ng kapakanan ng bata. Gayunpaman, kung ang isang bata ay inalis mula sa isang nakadependeng anak batay sa pang-aabuso, pagpapabaya o isang kusang paglalagay, ang mga makatuwirang pagsisikap ay dapat gawin upang mapanatili ang magulang at anak na magkasama.

7. Mga Bata at Kabataang May Kapansanan

- a) Ang mga bata at kabataan na may mga kapansanan at mga espesyal na pangangailangan ay dapat na may access sa parehong mga oportunidad para sa pakikilahok sa mga aktibidad na naaayon sa edad bilang kanilang mga kapantay na walang mga espesyal na pangangailangan.
- b) Ang mga resource na tagapag-alaga at mga on-site na tagapangalaga ng CCI ay dapat makipagtulungan sa manggagawa ng CWS ng bata/kabataan upang makilala kung anong mga serbisyo at/o mga suporta ang maaaring kailanganin upang mapagtagumpayan ang mga hadlang sa pakikilahok. Sa ilang mga kaso, ang mapagtagumpayan ang mga hadlang ay maaaring kasama sa pagbibigay ng pagtatanggol para sa bata/kabataan upang ang isang tagapagbigay ng serbisyo, paaralan o samahan ay magbibigay ng tirahan sa isang bata/kabataan.